

GELOOF

J. M. SNOEK

Reis door het Midden Oosten: ISRAËL: Het bezette gebied

Kort na onze aankomst in Jeruzalem begon het joodse Nieuwjaar (twee dagen) en daarop volgde de Sjabat. Dientengevolge waren er de eerste drie dagen in Jeruzalem geen joodse vertegenwoordigers beschikbaar. We zouden hen pas in de tweede helft van ons verblijf in Jeruzalem ontmoeten, maar dan ook zeer intensief. Eerst legden we dus ons oor te luister op de bezette Westoever en in de Gazastrook. Dit artikel gaat over die eerste drie dagen en in het volgende artikel hoort u dan joodse stemmen, in menig opzicht een commentaar op wat we de eerste drie dagen hoorden.

Lang niet alles wat we gedurende de eerste drie dagen hoorden, kan in het bestek van dit artikel vermeld worden. Soms werden zeer indringende verslagen weggelaten. Het is bij andere bezoeken van buitenlanders voorgekomen dat degenen die informatie verstrekten naderhand moeilijkheden kreeg met de Israëlische veiligheidsdienst. Het leek me daarom gewenst, niet de namen te vermelden van onze zegglieden. Van hun betrouwbaarheid ben ik overtuigd. Om u enige indruk te geven van hun achtergrond: het waren bijna allen christenen, een enkele was moslim. Er waren nogal wat vrouwen onder hen. De beroepen varieerden van: geestelijken in diverse soorten en maten, een leraar, een burgemeester, een docent aan een universiteit, iemand werkzaam in een vluchtelingenkamp, een arts, een econoom, een journalist en een jurist. Uiteraard spraken we 'zo maar' met een groot aantal bewoners in het gebied. Ook met een aantal predikanten/theologen uit de Verenigde Staten of West-Europa die hun werk in Jeruzalem hebben. De Nederlander dr. Cohen Stuart was een van hen. Om mijn verhaal zo overzichtelijk mogelijk te houden, vat ik de inhoud van de gesprekken samen onder een paar trefwoorden.

Economische problemen

Algemeen hoort men de klacht dat de economie in het bezette gebied ondergeschikt wordt gemaakt aan de economie van Israël, of verstikt wordt. Iemand in de Gazastrook zegt: 'De bezettende macht bemoeit zich met praktisch elke

levenssfeer. We kunnen onze produkten niet in het buitenland verkopen. Europa is een markt voor citrusvruchten uit Israël, niet voor ons produkt, tenzij we onze citrusvruchten kunnen verkopen via Israël.' Van iemand op de Westoever horen we: 'De bezettingsmacht probeert de economische groei te beperken door het weigeren van vergunningen voor de vestiging van industrie. Als je een bestaande industrie wilt uitbreiden kan één nieuwe ordening van het militair gezag je investering waardeloos maken. Men probeert ons tot collaboratie te dwingen: voor allerlei zaken heb je een vergunning nodig, en 'voor wat hoort wat'. De belasting wordt met harde hand geïnd, ook de speciale belasting ter financiering van de oorlog in Libanon. Geen enkele Arabische bank is toegestaan in het bezette gebied. Het verstrekken van een lening moet goedgekeurd worden door het militair bewind.

Wat de landbouw betreft, militaire order no. 1015 verbiedt het planten van grape fruit- of pruimenbomen. Een aanvulling op deze order verbiedt ook het kweken van tomaten en aubergines.

Joodse nederzettingen op de Westoever

We maken een tocht langs de nieuwe joodse nederzettingen op de Westoever. Sommige doen je denken aan forten. Onze begeleider vertelt: 'De grond wordt eerst onteigend 'voor publieke doeleinden' maar dat is bepaald niet een doel dat ten goede komt aan de plaatselijke bevolking aan wie de grond wordt ontnomen. Men bouwt er huizen bestemd voor Israëli's: nieuwe immigranten en zij die hun dienstplicht in het leger vervuld hebben. We zien een groot bord met Hebreeuws opschrift: 'Chayim sjel zahav' (een gouden leven). Vlak erbij staan nog een paar Arabische woningen maar alle grond er omheen is onteigend; daarop verrijzen torenhoge flats. Men tracht die paar bewoners eruit te krijgen; dat is nog niet gelukt maar hun positie is zwak: ze zijn immers de bron van hun inkomsten – de omliggende grond – al kwijt. Vele palestijnen die hun land kwijt raakten werken nu in de bouw van die flats: je moet toch leven? Ergens anders staat weer een groot bord: 'Bouw uw eigen huis'. Zo probeert men joodse gezinnen naar het bezette gebied te halen. De Israëlische regering zorgt voor de infra-structuur, schenkt 1/3 van de koopsom en geeft zo nodig nog een lening aan de joodse gegadigden, zo wordt ons verteld. De Arabische eigenaar van de grond daarentegen ziet zijn olijfbomen of vijgebomen gerooid. Op z'n best ontvangt hij als vergoeding een klein bedrag.

Nog een stukje informatie: 'Israël heeft nooit zijn grenzen vastgesteld. Dat geldt ook voor deze joodse nederzettingen in ons gebied: die worden telkens uitgebreid, nadat men daarvoor dan eerst weer opnieuw Arabisch bouwland onteigend heeft.'

Een ander teken van de versterking van de greep van de bezetter op de Westoever: het wegennet wordt nu, volgens 'Wegenplan no. 50', ingrijpend gewijzigd. De bestaande wegen waren voldoende, maar de nieuw aan te leggen (en voor een deel reeds aangelegde) wegen verbinden de joodse nederzettingen, terwijl ze de palestijnse dorpen laten liggen. Voor die wegen worden weer grote stukken grond onteigend. Palestijnse juristen hebben deze zaak voor de Israëlische hoge Raad gebracht, die evenwel heeft uitgesproken dat 'de voorgestelde wegen tot

voordeel van de Arabische bevolking zullen zijn' en het beroep afgewezen.

De motivatie voor dit alles? Een bewoner van de Westoever zei: 'Men beweert wel, de joodse nederzettingen op ons gebied te stichten uit veiligheidsoverwegingen, maar het ironische is dat deze vestigingen voor Israël het veiligheidsprobleem vergroten: ook deze nederzettingen moeten immers beschermd worden. De werkelijke bedoeling is: annexatie van het gebied, inlijving.'

Mensenrechten

In een vluchtelingenkamp vertelt men ons ter plekke: 'In dit kamp werden vele woningen verwoest 'to beautify the camp' (om het kamp te verfraaien). Ze schilderden een kruis op je huis en dan moest je eruit. We demonstreerden hier tegen *binnen* het kamp. De soldaten kwamen erop af en arresteerden velen.' Dit betreft een kamp dat er is sinds 1948 en waarin 50.000 mensen wonen.

Het gooien van een steen kan de schuldige op tien jaar gevangenisstraf komen te staan. Gooide je die steen gericht, naar een rijdend voertuig, dan kan het twintig jaar worden. Mij kwam dit verhaal eerst onwaarschijnlijk, ja ongeloflijk voor, maar het wordt bevestigd door *Jerusalem Post*, 1-6-1984. Het betreffende decreet is no. 1108.

Het gooien van stenen geldt als een terroristische daad, en als een lid van een familie betrokken was bij het plegen van een terroristische daad dan kan het ouderlijk huis opgeblazen worden. Het kan je overkomen zonder opgaaft van redenen en alvorens er een uitspraak van het gerechtshof is over je al of niet schuldig zijn. Zoiets gebeurt meestal 's nachts. De omgeving wordt afgezet en de bewoners krijgen een half uur om het huisraad naar buiten te brengen. Dan wordt hun huis opgeblazen. Volgens onze zegsman werden zo 1350 huizen ver-

woest. Dat zal wel kloppen, want *Jerusalem Post* gaf op 23.11.1981 het getal 1265. Het gaat hier om incidentele verwoestingen en er zijn dus niet in begrepen hele dorpen die verwoest werden, direct na de oorlog in 1967.

Een ander vraag: 'Waarom worden palestijnen zonder vorm van proces verbannen? Als iemand iets misdaan heeft, laat hij dan voor de rechter gedaagd worden.' Men meldt ons dat niet minder dan 200.000 palestijnen in een Israëlische gevangenis gezeten hebben. Die te Nabloes is overvol en het licht in de cellen blijft de hele nacht branden. De gevangenen zijn een hongerstaking begonnen. De minister van Politie, Bar-Lev, erkende dat er 'problemen zijn van overvolheid, bezoekrechten en technische zaken'. In die gevangenis zitten 673 Palestijnse 'veiligheidsgevangenen' (*Jerusalem Post*, 12.10.1984).

Voor de bewoners van de joodse nederzettingen gelden andere wetten. Deze burgers mogen wapens dragen en maken daar ook gebruik van. Maar vooral vallen er slachtoffers door het optreden van soldaten tijdens rellen. Zo werden er in het bezette gebied in de periode van 18 maart-6 mei 1982 door het Israëlische leger 16 personen doodgeschoten, de meesten van hen tussen de 16 en 20 jaar oud, maar ook een jongen van dertien en een van zeven, een man van 65, een vrouw van 50 en een meisje van 13. En dan zijn er natuurlijk de gewonden.

Wie de Engelse taal begrijpt en geïnteresseerd is in meer bijzonderheden, zij verwezen naar de brochure *Human rights violations in the West Bank - In their own words*. De brochure is uitgegeven door de Wereldraad van Kerken te Genève, en samengesteld door *Law in the Service of man* (LSM), een groep juristen op de Westbank die geaffinieerd is aan de Internationale Commissie van juristen te Genève. De brochure is uitverkocht, maar mogelijk in de bibliotheek te raadplegen.

Politieke opvattingen

Het is mijn indruk dat de onverzoenlijke vleugel van de PLO - die onder invloed van Syrië staat - weinig aanhang heeft in het bezette gebied maar wel Arafat die, naar men hoopt, zal blijven streven naar een politieke oplossing, d.w.z. een vergelijk met Israël. Nu spreekt men over de PLO op enigszins gedempte toon want: '... je kunt niet openlijk steun aan de PLO betuigen; dat kan je 10 jaar gevangenisstraf kosten.' Een ander: 'Laat men ons zelfbeschikking geven en een eigen nationale identiteit zodat we een eigen parlement kunnen kiezen. In die verkiezingen zal blijken hoe groot de aanhang van de PLO dan is; nú is de PLO onze enige vertegenwoordiger.'

Iemand, wel een sympathisant, had het volgende over Arafat op te merken: 'Hij ziet er uit als een roverhoofdman, niet als een staatsman. Hij zou zich eens moeten scheren en zijn hoofddoek af doen. De bekende foto van Arafat tijdens zijn toespraak voor de Verenigde Naties toont hem met een pistoolholster. Die was leeg want uiteraard had hij zijn wapens afgegeven. Maar het negatieve beeld van hem werd weer eens bevestigd en zijn politieke tegenstanders hebben daar in de publiciteitsslag direct gebruik van gemaakt.' En verder: 'Arafat zet als hij Arabisch spreekt zijn gedachten zeer helder uiteen. Waarom spreekt hij dan slecht Engels en dat nog wel op de televisie? De PLO zou een ander imago krijgen als anderen dan Arafat als woordvoerders optraden.'

De nieuwe partij in Israël waarin palestijnen en joden samenwerken en die ondanks de korte voorbereiding twee zetels in het parlement behaalde, geniet brede sympathie, ook in het bezette gebied al heeft men daar geen stemrecht. 'Een palestijn is no. 1 van de lijst en een jood (reserve-generaal Peled) no. 2. Dat is psychologisch van groot belang. Einde-

lijk zijn we eens geen tweederangs!' Hier dient vermeld te worden dat op de lijst van de communisten een jood no. 1 staat en een palestijn no. 2.

Men wijst erop dat president Reagans voorstellen door Israël onmiddellijk verworpen werden. 'Wij willen vrede maar als zij vrede willen, laten ze dan ophouden ons te kolonialiseren. Annexatie betekent: geen vrede.' Een opmerkelijke uitspraak werd gedaan door een zeer vooraanstaand palestijn op de Westoever: 'Als de annexatie van ons gebied door Israël zou betekenen dat we burgers met gelijke rechten in Israël zouden worden, dan zouden we zelfs dat accepteren. Maar ze willen ons land hebben zonder de mensen'. Meer dan eens werd de angst uitgesproken dat Israël ertoe over zal gaan een groot gedeelte van de bevolking van de Westoever te deporteren. 'Als er weer eens een oorlog is, dan zal het gemakkelijk zijn een voorwendsel te vinden; zonder een oorlog is dat moeilijker. De publieke opinie in de wereld reageert langzaam; zoiets is een voldongen feit eer de protesten komen, en die hebben dan ook weinig zin meer.'

Bidden

Een lerares vertelde: 'De kinderen worden snel volwassen onder de bezetting. Ze mogen in mijn klas bidden in hun eigen woorden. Ze vragen zelden iets voor zichzelf maar bidden om vrede en gerechtigheid, en dat de gevangenen vrij mogen komen. De woorden vernedering en 'dignity' (waardigheid, zelfrespect) worden vaak gebruikt.' En verder: 'In Europa en Amerika wordt nu veel nagedacht over de mogelijke eenzijdigheid van het beeld van God als man. Kunt u begrijpen hoe wij ons voelen, en wat voor beeld de kinderen van God krijgen, als een groep Protestanten die bij ons op bezoek is zingt:

O kom, o kom, Immanuel,
verlos Uw volk, Uw Israël...'

Dankbaar is men voor de steun van joodse groepen in Israël, en bedroefd omdat anderen deze joden in discrediet trachten te brengen, ze beschuldigend van 'joodse zelf-haat'. Lang niet alles kan vermeld worden. Nog een kernachtige opmerking: 'Het allereerst nodige is een verandering in de houding van Israël: aanvaarding van het feit dat wij, het palestijnse volk, echt bestaan. Je kunt je eigen geluk en veiligheid niet bouwen op het ongeluk van anderen.'

Zeer teleurgesteld is men over 'het Westen'. 'Bij jullie meet men met twee maten: men komt op voor de joden in Rusland maar ons laten jullie aan ons lot

over. Sacharov lijdt onder een totalitair regiem. Hier zijn meer dan een miljoen Sacharovs ofschoon Israël een democratie is.' Men vindt dat het Westen zich met de problematiek moet bemoeien: 'Het vinden van een oplossing voor het palestijnse vraagstuk is de verantwoordelijkheid van alle naties die het probleem schiepen door hun steun aan de stichting van de staat Israël.'

Tenslotte: we hoorden ook in het be-

zette gebied woorden die we al in Jordanië gehoord hadden: 'We verwachten niet dat u ophoudt vrienden van Israël te zijn. We hopen wel, dat u óns ook eindelijk hoort en ziet.' Onze delegatie was het van harte eens met deze opmerking, die dan ook een plaats gekregen heeft in het officiële verslag dat uitgebracht werd aan de Raad van Kerken in Nederland.

In het volgende artikel dus: *Joods commentaar*. ● ● ●